

**JOSEF
ŠKVORECKÝ**

SPIŠY JOSEFA ŠKVORECKÉHO

Neuilly
a jiné
příběhy

IVO ŽELIŽNÝ

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO - SVAZEK 4 - NEUILLY A JINÉ PŘÍBĚHY

*...život, to monstrum
složené z krásy a brutality...*
KATE CHOPINOVÁ

Obsah

I

- Eva byla nahá
- Jak jsem se učil německy a anglicky
- Počátek mé literární dráhy
- Tři mládenci v peci ohnivé
- Babylónský příběh
- Divák v únorové noci
- Cesta k ateliérům
- Šmé s literaturou
- Sam píše recenzi
- Hovory s Oktábrinou
- Již staří egyptané
- Úsměv pennsylvánské noci
- Lekce na parní lodi
- Můj táta haur a já
- Feminine Mystique

II.

- Neuilly
- Autorova poznámka
- Ediční poznámka
- Textologická poznámka

Eva byla nahá

Setkali jsme se v otevřeném autokaru, odkud nám ukazovali Prahu. Měla copánky spletené z hnědých vlásků a na koncích červené mašle. Na to se pamatuji. O čem jsme spolu mluvili, už nevím. Vůbec nevím, o čem spolu děti mluví. Jejich svět je mi cizí, a proto se o něj nestarám.

Je to prý šťastný svět. Nepochybně je to šťastný svět. Nezná optimismu, ani zoufalství. Probíhá v jakési permanentní náladě dychtivého zájmu. Ale rád bych věděl, kdy končí.

A snad to vím. Ví, že měla na sobě letní šatečky z bílého plátna, červené sandály a bílé ponožky a že byla z Velimi nebo odkud, z nějakého malého města, a vylosovali ji za kloboučky. Protože mně bylo tenkrát osm a protože ona byla o hodně mladší, mohlo jí být tak šest. Ostatně, myslím, že po prázdninách měla jít do první třídy. V Praze byla poprvé. Pán s megafonem vykládal o pamětihodnostech a na hnědých vláskách s pěšinkou uprostřed vyjímal se červený baret s nápisem THYMOLIN skoro koketně.

Mně, když mi ho nasadili, připadal jako baret cizineckého legionáře. Ale sotva jsem uviděl ji, ztratil jsem o baret zájem. Co byl baret proti ní. Proti copánkům s červenými mašlemi. Proti očím jako z čokolády. Proti nahým lýtkům v bílých ponožkách.

Takže to byla asi láska na první pohled a asi první láska v životě.

Ach!

Myslím, že je marné to líčit. Naložili nás do vagonů třetí třídy, spojili nás s výpravou dětí Chudých města Prahy, naskládali nás deset do jednoho kupé, chlapečky, holčičky, a už jsme ujížděli, dva dny a dvě noci, do slunné Itálie.

Když zmizelo Wilsonovo nádraží, plakala. Slzičky se kutálely po červených tvářích a po bílé náprsence šatů bez řader, po tom útlém popředí dětského tělíčka. Na noc dali z lavice na lavici prkna, na ně deky a na deky položili nás. Pět hlavou k jedné, pět hlavou k druhé straně.

A v noci se nám objevila studená krása Alp pod měsícem. Dívka štkala při zimavém pohledu na ty tvrdé německé velikány přikryté ledem. Dotýkal jsem se nohama jejích nohou, horkých v nočním vagoně, v oslnivém světle sněhových čepic, které zářily jako hroty skleněných střeš.

Můj soused - a ty nohy v malinkých ponožkách ležely mezi námi - Jiří Chrůma, nikoli z výpravy firmy THYMOLIN, ale jedno z dětí Chudých města Prahy, se jí posmíval. Neměl pochopení pro stesk malého děvčátka. On jel vsťříc velkým dobrodružstvím. Vstříc pravidelným a vydatným obědům. Posmíval se tomu půlnočnímu štkání a holedbal se pohrdáním k plemeni holek.

Holka?

Ne. Tohle bylo něco jiného.

Druhého dne jsem s ní musel o něčem mluvit. Jenže si nemohu vzpomenout, o čem. Nemohu. Dala mi bábovku s čokoládovou náplní, která mi doma nikdy nechutnala, ale saědl jsem ji. Samozřejmě. Protože mi ji dala ona. Je to divné. Neslyším ani slovo. Ale ty hnědé, čokoládové oči vidím jasně. Dívaly se udiveně do severoitalské nížiny na sedláčky v polích, na svižně pochodující horské myslivce s kohoutími chocholy, na fašistické celníky nadité do rajtek, páchnoucí potem, laškující s učitelkou, která měla dozor ve vagoně.

Je to tak šťastný věk, to uplakané dětství? Protože brečela znovu, když jsme se vypořádali z vlaku a kolem nádraží vedli četnu černých zajatců svázaných provazem. Bylo to v době habešské války. Asi se jich bála. Nebo snad toho provazu. Nebo snad se jí dosud stýskalo.

Potom nastaly slunečné dny v Gradu, dny zmrzliny, melounů, krabů zalezlých v domečcích lastur. Námořník z minolovky, kotvící před vilou, hrával večer na kytaru serenády pro učitelku. Byl špinavý a učitelka ohrnovala nos. Ve vedlejší vile bydlela hitlerjugend. Po setmění pálili táborák a sborově recitovali německé básně, které zněly zavile, výhrůžně a přitrouble. Jiří Chrůma se jednou v noci vykálel do novin a hodil jim to otevřeným oknem do kuchyně. Protože jejich kuchyně byla obrácena na druhou stranu, k vile děvčat z Ballily, vedoucí hitlerjugend to ututlali. Děvčata z Ballily zpívala při měsíčku tklivé, melodické písně o svatě Lucii a o Duce m Mussolinim. V oknech vily hitlerjugend se objevovaly plavé kebuly, ačkoli bylo po večerce. U hitlerjugend se večerka držela. U děvčat z Ballily ne.

My ji také nedrželi. Po zhasnutí světel zahajoval Jiří Chrůma polštářovou bitvu tím, že udeřil podhlavníkem Quidóna Hirsche, který byl synovec nějakého pána od Thymolinů, a proto jel s námi z protekce. Quidón, zarputile odvážný tloušťk, napadl Jiřího Chrůma a Jiří Chrůma mu rozbil nos.

Někdy jsme zabíjeli stonožky. Jindy Jiří Chrůma vyprávěl o své Ovocné společnosti s r. o., důmyslné síti malých hlídačů ovoce, tajně spojených se zlodějíčky, která terorizovala hokynáře na Žižkově, v Karlíně a v Holešovicích.

Obdivoval jsem se Jiřímu Chrůmovi a měl jsem z něho trochu strach. Pochopitelně. Byl jsem spořádaný jedináček z malého města a věděl jsem, že krádež je hřích. Jiří Chrůma hříchy neuznával. Byl bez vyznání. Obdivoval jsem jeho ďábelskou odvahu, s níž se stavěl proti Bohu, a trochu mě mrazilo v zádech.

Ale když skončily polštářové bitvy, myslel jsem vždycky na děvčátko. Holky spaly ve vedlejší ložnici a někdy také zpívaly.

Sbíral jsem pro ni hvězdice a skořápky mořských ježků. Z těch jsem vyrobil černoský náhrdelník a ona jej nosila jedno odpoledne kolem krčku jako střízlík, na miniaturních červených plavečkách, v nichž vzadu mizel žlábek drobné páteře prodloužený pěšinkou mezi hnědými vlasy.

Potom ho zapomněla na pláži.

Při večeři se stalo, že kuchař sekáčkem na maso rozsekl letící saranče a obě poloviny spadly dívence do polévky. Kuchař byl užvaněný Talián s malárií, kterou si uhnal v Habeši. Pálil rovněž za učitelkou a přesekávání sarančat v letu byl jeho parádní kousek.

Tělíčko sarančete plavalo v dívčině polévce a hrabalo nožičkama. Kusadla oddělené hlavy se zakousla do fazole. Dívka plakala ošklivostí. Vyměnil jsem si s ní rytířsky polévku a pak jsem obě poloviny se zájmem snědl. Chutnaly jako morek z kosti nebo tak nějak. Dívence se udělalo špatně z toho, že se na mě koukala.

Musela odejít. Opálené nožky v zelených sandálech, bílé šortky, pruhované námořnické tričko. Jiří Chrůma, inspirován tou epizodou, začal chytat sarančata a požírat je před holkama živá. Holky ječely a utíkaly do vily. Ale špatně jim nebylo jako jí. Jako dívence.

Protože ona neječela. Zbledla, zezelenala a musela odejít.

Druhý den zuřila na moři od rána bouře. Šedivými vlnami se prodíral denní parník do Terstu a hitlerjugend vypochoďovala na pochodové cvičení. Dívky z Ballily v legračních krátkých, růžovobíle pruhovaných košílkách, s nahýma nohama, běžely se smíchem v dešti do kostela. Jiří Chrůma budoval v opuštěné jídelně babylonskou věž z nedojedených zbytků kukuřičné kaše a vykládal kroužku svých nohsledů, že se stane kasařem jako jeho tatínek. Ve skutečnosti byl kasařem pouze jeho strýc. Celý den jsem strávil na zasklené verandě vily a hrál jsem s dívkou střídavě ping-pong s průměrně dvojím vrácením přes síť, střídavě jsem s ní seděl u okna a rozprávěl. Kdybych jen věděl, o čem.

Dívka byla nejhezčí ze všech holek, a učitelka, která měla nad holkama dozor, si ji oblíbila. Vzala ji několikrát na vyjíždku plachetnicí, zatímco my, po pás ve vodě, lovíli jsme skleněné medúzy a záviděli.

Po obědě jsme zasedli s Quidónem Hirschem, s dívkou a Jiřím Chrůmou ke hře Business. Quidón Hirsch ztratil brzy nervy a já získal hotel na Václavském náměstí, který jsem hluboko pod cenou prodal dívence. Pak jsem se octl ve finanční tísní a dívka mi půjčila peníze. Byla to krásná hra, třebaže kapitalistická, a měla jen tu vadu, že v jejích pravidlech nebylo pamatováno na sňatky mezi hraječímí. Cítil jsem to tenkrát velice bolestně, a kdyby to pravidla připouštěla, vím, že by si mě bývala vzala. Ale takhle jsme jen zachraňovali jeden druhého před úpadkem, až nakonec vyhrál ďábelský kapitalista Jiří Chrůma, jehož strýc byl ve skutečném životě kasařem a tatínek chudým města Prahy. Protekční synovec akcionářův Quidón Hirsch udělal bankrot první a až do konce hry potom skřípal zuby.

Navrhl ihned odvetu. Ale právě když kostky poprvé zachřestily, vysvitlo náhle slunce. Prolétlo duhovým obloukem v dešti, bouře se utišila, bílé domky a vily podél pláže se zabělaly, barevné stany zasvítily na slunci, hitlerjugend, promoklí na kůži, vraceli se za zpěvu vzpurné písně z pochodňáku a dívky z Ballily v krátkých košíčkách se jim zlomyslně chichotaly z oken.

A tu přišla učitelka v puntíkových šatech a vyzvala dívku, mě, Quidóna Hirsche a Jiřího Chrůmu, abychom se s ní šli projít na pláž.

Šli jsme. Dívka s rozkošným něžným úsměvem, já kvůli dívence, Jiří Chrůma, poněvadž všechna učitelčina přání chápal jako rozkazy, kterých je neradno neuposlechnout, a Quidón Hirsch, poněvadž neměl s kým hrát Business.

A tak jsme se octli na pláži. Černé mraky rychle ustupovaly k východu a učitelka v bílých šatech s červenými puntíky stála na písku a šaty jí vlály ve větru a dívka v krátkých bílých šatečkách stála vedle ní a šatečky se na ní ve větru třepotaly.

Jiří Chrůma našel maličkou želvu a strčil ji do kapsy. Hleděli jsme na moře. Vítr zteplal. Slunce začalo pálit.

Učitelka se k nám obrátila a řekla:

„Chlapci, vykoukáme se, co říkáte?“

„Ano, prosím,“ odpověděl za nás Jiří Chrůma.

„Vy se svlečte tady a my s Evičkou se půjdeme převléknout do stanu.“

Stan stál asi pět metrů od nás, zeleně a bíle pruhovaný. Dívka zrůžověla, zrudla, zašeptala něco učitelce.

Učitelka se k ní shýbla a poslouchala. Potom se narovnala, rozesmála se. Bílé zuby jí zasvítily v hezké hnědé tváři.

„Ale zlatíčko, vždyť ty je ještě nemusíš mít,“ řekla se smíchem, znovu se sklonila k dívence, objala ji a políbila a pak ji odvedla za ruku do stanu. Dívka byla rudá jako mák. Svlekli jsme se do plavek, které jsme pořád nosili na těle, posadili jsme se na písek a učili jsme želvičku chodit po zadních nohách.

Potom se cípy plachty ve vchodu do stanu rozhrnuly a objevila se učitelka. Měla odvážné dvoudílné plavky a ňadra jí trochu přetékala z podprsenky. Ale na to jsem se nedíval. Vedle ní stála dívka. Byla nahá a rudá v obličejí.

Vypadala jako holátko. Tělíčko bylo bílé, jenom nohy, ramena a ruce měly barvu světle hnědé kávy.

Seděli jsme a civěli na dívku s otevřenými ústy. Želvička nám zatím utekla. Už jsme ji potom nenašli.

Učitelka se rozběhla, ňadra se jí rozhoupala, a vlekla dívku za ruku. „Hóóónem do vody!“ volala pitomě nebo snad zlomyslně nebo snad proto, že i ji to všechno vzrušovalo a ona sama nevěděla proč.

Utíkaly k moři. Tyrkysové dvoudílné plavky učitelčiny a bílá, holá zadnička děvčátka, nad níž se houpaly dvě mašle na dlouhých copech.

Najednou se mi udělalo mdlo. Potom divně. Potom nesmírně smutno, tak smutno, že na to slova nestačí. Protože jsem poznal trýzeň života, tu trýzeň, pro kterou

smrt není člověku lhostejná.

Zelená vlna vyhoupla k nebi dvě plovoucí těla. Velkou a malou ženu.

„Kluci, dem na zmrzlinu!“ řekl jsem. To si pamatuji. Protože, řekněte, co jiného jsem mohl dělat?

Co vůbec se dá dělat?

1961

Jak jsem se učil německy a anglicky

Když jsem byl chlapec, musel se každý, pokud se chtěl stát něčím víc než nádeníkem, naučit německy. A tak jsem ve věku devíti let začal dvakrát týdně chodit do staré židovské školy, kde se pan Neu, kantor místní synagogy, nuzně protloukal tím, že vyučoval židovské chlapce hebrejštině a křesťanské chlapce jazyku Germánů.

Židovská škola byla tmavá budova v srdci maličkého starého ghetta v Náchodě, mém rodném městě, jež založili v 13. století. Tam bydlel pan Neu v kuchyni. V bytě byla ještě jedna místnost, patrně ložnice, ale tam mě nikdy nepustili. Během mé hodiny seděla paní Neuová, tělnatá stará žena, na nízké stoličce zády ke kuchyňskému sporáku a občas přerušovala výuku svého manžela, objasňujíc jeho mluvnické výklady. Pan Neu byl vlídný starý pán malé postavy, měl krásný tenorový hlas a křestním jménem se jmenoval Adolf. Narodil se koncem

devatenáctého století, kdy na tom jménu ještě nelpěla žádná hana. Dal mi učebnici němčiny, která vskutku začínala od začátku. Na první stránce byl černobílý obrázek špinavého slepičího vejce, pod nímž těžko čitelným švabachem stálo: *Das ist ein Ei. Ist das ein Ei? Ja, das ist ein Ei.* Moje němčina, v níž jsem později dosáhl slušné zběhlosti, zrodila se z toho vejce.

Měl jsem rád pana Neue a jeho hodiny. V jeho vyučovacích metodách nebylo sice ani stopy po nějaké vytříbené pedagogické teorii, ale kupodivu přinášely výsledky. Učil jsem se skloňovat hlasitým a neustálým opakováním řady magických slov, dokud pan Neu nebyl spokojen, a slova se mi pevně vtiskla do paměti:

*Der gute alte Wein,
des guten alten Weines,
dem guten alten Weine,
den guten alten Wein.*

Ve svém tehdejší věku jsem nikdy neokusil vína a neměl jsem ponětí, že víno zpravidla musí být staré, aby bylo dobré. Ale ta slova zněla jako krásná magická formule. Dodnes vidím holou hlavu vlídného kantora, jak uznale přitakává recitaci: *Der gute alte Wein, des guten alten Weines...* Vlastně pochybuju, že pan Neu vůbec někdy okusil opravdu dobré staré víno. Při svých příjmech si to stěží mohl dovolit.

Miloval jsem toho starého kantora, miloval jsem jeho tělnatou, nehybnou, ale nikoliv mlčenlivou ženu, miloval jsem přítmi staré školy se špinavou starou mapou Palestiny v chodbě na zdi.

Na téže zdi visela také tabule se zprávami mojžíšské náboženské obce; tak se židovské náboženství nazývalo v mé rodné zemi. A léta plynula. Dosáhl jsem věku čtrnácti let, a pořád jsem dvakrát týdně chodil do staré školy. Mezi vejcem a mými čtrnácti lety ležela dlouhá intelektuální vzdálenost. Za vedení pana Neue jsem studoval německý překlad *Babičky* Boženy Němcové. Metoda spočívala v tom, že jsem vlastními slovy vyprávěl panu Neuovi obsah po sobě jdoucích kapitol. Když jsem jednoho dne šel domů, všiml jsem si, že na tabuli visí dost dlouhý seznam jmen. „Následující osoby sdělují rabínovi svůj záměr opustit mojžíšskou obec a dát se pokřtít v katolické církvi.“ V mých představách křest souvisel s nemluvnaty. Ale tu sobotu jsem viděl důstojného pána Melouna, jak lije svěcenou vodu na hlavu starého pana Steina, natírá olejem starou paní Ohrenzugovou, vkládá zrnka soli do úst hezké Gertičky Wotické, jedné z dívek, jež jsem obdivoval, v tom věku dosud jen na dálku.

Pan Neu z mojžíšské obce nevystoupil a nakonec mu zlo zasadilo smrtelnou ránu stejně jako právě pokřtěným katolíkům. Ani se nedostal až do Osvětimi, zemřel už v Terezíně. Pomalu jsme opouštěli *Babičku* a německé hodiny se měnily v nekonečné konverzace, jichž se stále častěji účastnila také paní Neuová. Předmětem byla historie židovského utrpení. Ve věku čtrnácti let nezasáhl mou duši ještě dosah historických tragédií. Stará utrpení připadala mi spíš jako pohádky bratří Grimmů, kdysi rovněž předmět mého jazykového výcviku s panem Neuem. A ani já, ani pan a paní Neuovi jsme nebyli připraveni na to, co mělo přijít. Nikdo nebyl. Jateční představy se omezovaly na osud dobytka a nikdo nikdy neslyšel o plynových komorách.

Pan Neu byl tragický optimista. „*Was wir Juden schon alles mitgemacht haben!*“ - to byla nová a v jiném smyslu rovněž magická věta, kterou jsem slyšel pokaždé, když jsem zasedl za jejich kuchyňský stůl. „*Aber wir haben alles überlebt!*“ dodával znovu a znovu a pak se pouštěl do vyprávění o svém životě za první světové války, v blažené nevědomosti, že mi ty příhody vyprávěl, dvakrát týdně, týden po týdně, téměř po celý rok. Už v první světové válce si vydělával na živobytí jako kantor a soukromý učitel hebrejštiny a němčiny. Ale peníze nepřijímal. Chtěl jen chleba, mouku, auch *ein Stückchen Fleisch*. Takže válku přežil. „*Man kann dir alles nehmen, Josef,*“ říkal pedagogickým hlasem, „*nur was du da hast* -“ ukázal si na holou hlavu, „*das kann dir niemand nehmen!*“ Nevěděl, že na rozdíl od starého Rakouska-Uherska mohou v Třetí říši být hlavy snadno *genommen*.

Idyla líných odpolední s *dem guten alten Wein* se změnila v něco, z čeho se rychle stala noční můra. Jednoho dne *Árijský boj*, antisemitská česká napodobenina Streicherova *Der Stürmer*, otiskla dopis od nepodepsaného „náchodského korespondenta“. Informoval čtenáře - přirozeně se záměrem informovat nadřízené úřady - že Josef Škvorecký, disponent Drážďanské banky, posílá dosud svého syna na *německé hodiny* - německé bylo vysázeno kurzívou - ke kantorovi místní *židovské* - opět kurzívou - synagogy. Otcí se do tváře nahrmla krev a poprvé v životě jsem ho slyšel klít. Ale do židovské školy jsem chodit přestal.

Asi tři týdny nato zazvonil zvonek. Otevřel jsem, a venku stál starý pan Neu v černém svrchníku a mírně se usmíval. „*Was ist mit dir, Josef? Ich dachte, du warst krank?*“ Zrudl jsem a pak jsem vykoktal: „*Ich - ich darf nicht mehr zu Ihnen kommen.*“ „*Du darfst nicht?*“ podivil se pan Neu. „*Warum?*“ „*Ich* -“, ale v tu chvíli vešel můj otec, opět ve tváři rudý, vzal pana Neue do obývacího pokoje a zavřel dveře. Zůstali tam dlouho, velmi dlouho. Nakonec se pan Neu objevil, zdálo se mi, že je sehnutý, a krásný nos, třícící mu z obličeje, náhle zešpičatěl. Podal mi ruku, stiskl jsem ji. „*Also, auf Wiedersehen, Josef!*“ řekl. „*Auf Wiedersehen, Herr Lehrer* -“ Podali jsme si ruce, ale když jeho černý svrchník zmizel za dveřmi předsíně, začal jsem slzet, ačkoliv jsem vlastně nevěděl proč. A pan učitel byl tentam. V té chvíli jsem nevěděl, že nebude žádné *Wiedersehen*.

Proto, když jsem v rádiu slyšel řečnit Hitlera, zněl mi jako Hinkel, Chaplinův diktátor, a jeho řeč, podobně jako Hinkelova, mi byla naprosto nesrozumitelná. Starý pan Neu mě nevybavil prázdnou znalostí takové němčiny.

Musím se omluvit za tohle poněkud dlouhé odbočení, které nemá nic společného s další historkou, skrz naskrz komickou: jak jsem se naučil anglicky. Poskytne však možná užitečné pozadí. Kritici se často pozastavují nad amalgámem tragedie a komedie, jež nacházejí ve spisech mých českých kolegů spisovatelů, i v mých vlastních knihách. Neděláme to schválně, abychom dosáhli nějakého zvláštního efektu. Tak prostě ve Střední Evropě život vypadal, když jsme byli mladí. Nemůžeme si pomoci.

Skutečnost je, že v době, kdy starý pan Neu se už připravoval na smrt, já, ve svých čtrnácti, patnácti letech, jsem se dychtivě chystal na život a zdálo se mi, že se přede mnou rozprostírá do nekonečna. A zatímco jsem pořád ještě svými slovy vyprávěl obsah *Babičky*, už jsem taky tajně studoval jiný jazyk ze směšné příručky s názvem *Naučte se sami anglicky!* A moje učitelka francouzštiny, paní profesorová Hlaváčková, říkala mojí mamince: „Nerada to říkám, paní disponentová, ale zdá se mi, že posílat vašeho Josefa na soukromé hodiny francouzského jazyka je vyhadzování peněz. V životě jsem nepoznala mladíka, který je tak dokonale bez jazykového talentu.“ „Ale vždyť on se tak dobře naučil německy?“ namítala maminka. Madame Hlaváčková pokrčila rameny. „Nemohu vám říci víc,“ pravila s nosovým přízvukem „než že na francouzštinu je absolutně nenadaný.“

Nesmíte si myslet, že záhadu mé vynikající němčiny a mé francouzštiny, která se po roce soukromého vyučování pořád rovnala prakticky nule, nutno přičíst na vrub nedostatečné pedagogické dovednosti francouzské dámy, anebo nějaké mé hluboké nechuti k její osobě. Nic takového: byla to hodná, patrně i docela hezká dáma, ale ve věku čtrnácti let chlapani nevnímají krásu čtyřicetiletých žen - nebo aspoň v těch dobách ji nevnímali. A když se člověk v tom věku zamiluje, oslepne k půvabům jiných žen - nebo aspoň v těch dobách to tak bylo.

Neboť to se mi stalo. Můj otec byl neplaceným ředitelem jednoho ze dvou místních biografů, který patřil Tělocvičné jednotě Sokol, a já mu pomáhal v projekční kabině. Trávil jsem tam prakticky každý večer a otcí, jenž byl tak trochu sukničkář, vůbec nevadilo, že většina promítaných filmů byla mládeži nepřístupná. Tak jsem zhlédl spousty amerických kovbojek, neboť americké filmy se dovážely až do Pearl Harboru. Nikdy jsem však nepocítil chuť zvládnout nesrozumitelný jazyk honáků krav, překypující podivně nejasnými zvuky a nevyznačující se ničím na způsob melodických kadencí Isy Mirandy a jiných tehdejších italských starů, jejichž jazyku jsem trochu - ne moc - rozuměl, díky dik tátorským metodám profesorů latiny na našem gymnáziu. Líbily se mi intonace těch hvězd, zpěvnost jejich slunného jazyka.

Potom se to všechno změnilo díky americkému filmu, který dodnes hledám v seznamu populárních filmů v týdenním Programu televize - zatím bez úspěchu, neboť se zdá, že snímek beze stopy zmizel. Ani Dr. Joe Medjuck, slavná chodící filmová encyklopedie Torontské univerzity a nyní úspěšný hollywoodský producent filmů jako *Ghostbusters* nebo *Legal Eagles*, o něm jakživ neslyšel. Někdy mám dojem, že je to jen plod mé představitivosti, ale to není možné. I po sedmačtyřiceti letech kotví jeho název pevně v mé paměti: *Thoroughbreds Don't Cry - Plnokrevníci nebrečí*. V tom filmu jsem spatřil a uslyšel dívku jménem Judy Garland, vzplál jsem jasným plamenem, a ten večer v otcově biografu ze mě zbyla jen hromádka popele.

Ze dne na den se ve mně vyvinul gigantický antitalent na francouzštinu a koupil jsem si strašlivou brožurku *Naučte se sami anglicky*. Z jejího obsahu se pamatuju pouze na báseň, jež propagovala alkoholismus. Právilo se v ní, že kdežto kočka pije pouze vodu, žije pouze patnáct let, načež následoval seznam jiných vodu pijících živočichů, který vítězně končil triumfálním veršem: „*But gin-soaked, rum-soaked, whiskey-smelling man / Survives for three score years and ten!*“ neboli „Ale ginem nasáklý, rumem nasáklý, whiskou smrdící člověk / dožívá se tří dvacítek a ještě deseti let!“ Mnozí asi znáte to mistrovské dílo irské múzy, které měli už před lety zakázat, protože mi pořád zní v uších, kdykoli učiním pevné rozhodnutí.

Tenkrát mi ale zhoubný vliv té učebnice na mou morálku nevedl. Mým cílem bylo naučit se anglicky, abych Judy mohl napsat dopis. A to se mi taky podařilo, asi týden před Pearl Harborem: čímž si vysvětluju, že mi Judy neodepsala. V tom psaní jsem dívce slíbil, že hned po válce přijedu do Hollywoodu a - nepamatuju se už, co jsem jí vlastně slíbil, ale bylo to jistě něco něžného. V těch dobách bývali chlapani k dívkám něžní.

Chodil jsem tehdy do kvarty, a na gymnáziu náhle ohlásili, že počínaje kvintou budou mít studenti na vybranou mezi francouzštinou a angličtinou. To byla radikální novinka, téměř revoluce ve starém českém školském systému. Čeští studenti se museli tradičně naučit dva cizí jazyky plus latinu. Všechny byly povinné: nejdřív němčina v primě, pak v tercii latina a poté v kvintě francouzština. Jenže najednou jsme si mohli vybrat. Protože to byla novinka a pod vlivem vítězného německého *Blitzkriegu* ve Francii, každý držel palce Angličanům a tak všichni studenti dohodu kvartu se rozhodli pro angličtinu. To ovšem nešlo. Na gymnáziu se musela vyučovat jak angličtina, tak francouzština - co by se konečkonců stalo s profesory francouzštiny? Jelikož však, na vzor vládců země, staré gymnázium dosud nepřijalo diktátorské metody, vzniklá situace znamenala problém. Nakonec jej Dr. Vávra, ředitel, vyřešil způsobem, který ukazuje jeho hlubokou znalost škol, učitelů a žáků. Bylo nám oznámeno, že v příštím školním roce bude studenty anglické kvinty mít na matematiku profesor Bivoj, na latinu profesorka Dejmková, na dějepis profesor Ulč a na němčinu profesor Streber, kdežto studenti francouzské kvinty budou na matematiku svěření péči profesora Hlaváčka, na latinu profesorky Brožové, na dějepis profesorky Trejtnarové a na němčinu slečny doktor Althammerové.

Je třeba to vysvětlovat? Jistě jste pochopili, jaká pedagogická zásada se skrývala za ředitelovým rozhodnutím. Profesor Bivoj byl zrůda, jež stihla v průběhu padesátiminutové hodiny rozdělit patnáct nedostatečných mezi jedenadvacet studentů anglické kvinty. Profesorka Dejmková vymáhala týdenní penzum padesáti veršů Aeneidy

nazpaměť. Profesora Ulče zajímala při zkoušení pouze přesná data stovek nedůležitých historických událostí, a profesor Streber byl pravý *rara avis* v protektorátě Čechy a Morava: tělem i duší kolaborant, jenž vyžadoval, abychom u tabule cvakali podpatky a každou vyučovací hodinu začínal árijským pozdravem a zpěvem *Horst Wessel Lied*. Tohle teda čekalo na anglofily, kdežto frankofilové se mohli těšit vyhlídce na rok poklidného spánku při chaotických výkladech nesmírně učeného, avšak pedagogicky neschopného profesora matematiky Hlaváčka; vyhlídce na karban pod lavicí, zatímco profesorka Brožová se vykašle na *Aeneidu* a bude se věnovat drbům z hory Olympu, jimž kolegyně studentky budou dychtivě naslouchat. Úchvatným líčením slavných bitev bude zase frankofily bavit profesorka Trejtnarová, rozená a vynikající vypravěčka; a hoši ve třídě budou moci snít o hezké slečně doktor Althammerové, jež ačkoliv Sudeťka, byla pravým opakem profesora Strebera a každou hodinu začínala a končila Rainerem Maria Rilke. Četla ho nahlas lahodnou němčinou, která rozhodně nebyla jazykem jejího nominálního *Führera*.

Naslouchal jsem slečně doktor Althammerové v primě, v sekundě, v tercii i v kvartě, a tak mi učarovala, že namísto domácí slohové úlohy na téma *Der Herbst* složil jsem na ten otřelý námět báseň, z níž si dodnes pamatuju první sloku:

*Bald kommen Winterstürme mit dem weissen Schneen,
und langsam wird zum Kot der alte, liebe Pfad.*

In meinem Herze kalte Winde wehen...

Es ist der Herbst. Er kommt in uns're Stadt.

Přes nejistou gramatiku dostal jsem od slečny doktor Althammerové jedničku.

Ředitelovo rozhodnutí rovněž odhalilo, že většina studentů v obou kvartách jsou zbabělci. Nakonec musel Dr. Vávra zanechat demokratického přesvědčování a deset vyděšených frankofilů poslal do anglické kvinty rozkazem. Já jsem se však zbabělcem nestal. Setrval jsem ve svém rozhodnutí vybrat si anglickou kvintu vzdor hrůzostrašnému profesoru Bivojovi a nechutnému profesoru Streberovi. Mě ovšem posilovala láska.

Nedala mi ale vědomosti. Proměnil jsem se z výtečného studenta na tvora, jenž rok co rok jen taktak prolézal a nakonec málem propadl u maturity.

Když jsem si uvědomil, že studiem příručky *Naučte se sami anglicky* moc nezískám, a poté co nedostudovaný angličtinář (vinou zavření vysokých škol) mě zklamal, uprosil jsem zoufalou maminku, aby mi dovolila brát hodiny u slečny Pokorné, soukromé učitelky angličtiny. Nikdo se nevyrovnal starému panu Neuovi, ale slečna Pokorná byla příjemná, i když ne právě nápadně hezká mladá žena, jíž se v roce 1938 zbláznili rodiče. Místo aby zůstali v Anglii, kde byl otec slečny Pokorné obchodním zástupcem několika českých firem, po Mnichově se vrátili a po 15. březnu 1939 už nemohli do Anglie nazpátek. Od svých sedmi do svých sedmnácti chodila proto slečna Pokorná do školy v Anglii, vyjadřovala se legrační češtinou, ale zato výtečnou angličtinou, a používala metodu, jež vůbec nebyla špatná: dávala mi čist hry, takže sotva jsem zvládl základy angličtiny, seznámil jsem se s Oscarem Wildem, s G. B. Shawem a s řadou méně známých britských dramatiků. Velmi brzo jsme se slečnou Pokornou mluvili pouze anglicky, čemuž ona stejně dávala přednost. Byl jsem tak plný angličtiny, že jednou ráno - tou dobou už jsem nebyl studentem gymnázia - cestou do messerschmittky, pozdravil jsem arogantního *Oberkontrolora* pana Uippelta slovy „Good morning!“ místo „Guten Morgen!“ To se vy vinulo ve scénu vylíčenou v mém románě *Příběh inženýra lidských duší*. Ten příběh je prakticky převzatý ze života, až na to, že na konci války pan Uippelt nezahynul, nýbrž zmizel - naposled jsem ho zahlédl jednoho mlhavého rána, jak sedí na kole, šlape ze všech sil a míří k západu.

Jedna rada slečny Pokorné mi přešla do krve: Když mluvíš sám k sobě, mluv anglicky! Z toho se stal zvyk, jakási schizofrenie, a ta mě drží dodnes. Už nějakých pětadvacet let jsem - v duchu - anglicky hovořím člověkem. Dokonce jsem začal své denní modlitby odříkávat nejasným jazykem honáků krav s tím následkem, že když občas zajdu na mši do kostela sv. Václava v Torontu, zahanbuje mě neschopnost modlit se Otčenáš česky.

Jinou téměř denní lekcí z angličtiny byly zprávy BBC určené posluchačům v *Reichsgebietu*. Hlasatelé mluvili pomalu a jasnou výslovností, takže zněli trochu jako roboti, ale zato posluchačům na kontinentě nic neušlo. „*Tonight - the - Liberator - bombers - were - over - Berlin - again.*“ To byla pro nás dobrá zpráva. Když BBC skončila, vyladil jsem Švýcarsko, kde jakýsi švýcarský gentleman absolutně gentlemanským hlasem nestranně vyjmenovával vzdušné ztráty uplynulé noci, jenže za tou nestranností jsem cítil gentlemanskou nechuť k nacistům. Snad proto, že němčina toho gentlemana se mnohem víc podobala němčině pana Neue než jazyku německých hlasatelů s jejich věčným „*Aus dem Führerhauptquartier wird gemeldet*“; snad proto, že z nějakého gentlemanského důvodu, gentleman ze švýcarského rozhlasu říkal aeroplánům „*Apparate*“. To slovo mělo podivné, téměř poetické konotace, zejména když švýcarský gentleman říkal „*Fünfundvierzig deutsche Apparate wurden abgeschossen*“. I to byla pro nás dobrá zpráva.

Přes krystalově čistou výslovnost hlasatelů BBC občas se objevily záhady. Jednou večer pravil hlasatel robotím hlasem, že během náletu na Kolín nad Rýnem použili Němci poprvé stíhačky druhu *jet*. Můj slovník definoval „*jet*“ jako vodotrysk, z jakého tryskala voda na zahradě aristokratického sídla pana Bartoně-Dobenína, velkého náchodského průmyslníka. Na chvíli mi napadlo, že Němci jsou u konce svých sil a užívají nějaké vodní dělo, aby létající pevnosti spláchl z oblohy. Potom jsem si ale vzpomněl na hračku starých Řeků, kterou nám

strašlivá, padesát veršů týdně vymáhající profesorka Sýkorová jednou předvedla a jíž říkala Heronovo kolo. Rozbřesklo se mi, že nové messerschmittky jsou na pohon příbuzný onomu starověkému zařízení.

Od těch milých robotů z BBC jsem se leccos naučil. A moje tvrdohlavé rozhodnutí zvládnout jazyk honáků krav a Shakespeara brzo posílila jiná citová zkušenost, jejíž síla a hloubka konkurovala hezké Judy. V krámě pana Maršíka, jenž prodával všechno od vývrtek po motocykly, jsem si koupil desku, a když jsem ji doma položil na gramofon, prožil jsem zjevení krásy, jiné, ale stejně úchvatné, jako byly krásné oči Frances Gummové. Uslyšel jsem saxofony Chicka Webba a náhle jsem porozuměl, co znamená rčení „hudba nebeských sfér“. Taký jsem uslyšel líbezný hlas zpívající přes ty saxofony jazykem honáků krav.

Poslouchal jsem naprosto soustředěně. První větě jsem rozuměl: „*I've got a guy*“, - „Mám frajera.“ Druhý verš byl těžší a zdálo se mi, že je v něm gramatická chyba: „*He don't dress me in sable*.“ V třetí osobě singuláru je přece „*doesn't*“, ne „*don't*“. Slovo „*sable*“ jsem našel ve slovníku z roku 1912 - anglické slovníky se v protektorátě Čechy a Morava prakticky nedostaly, a rozřepeného kapesního webstera jsem sehnal až mnohem později. Slovník uváděl, že výraz znamená „smuteční šat“. To bylo divné. A v třetí verši na mě čekala další záhada: „*He looks nothing like Gable*.“ V chlapecké naivitě jsem si nespojil „*gable*“ s hollywoodským hercem - zajímaly mě koneckonců jen herečky - a můj slovník mě poučil, že „*gable*“ značí „domovní štít“. Následoval snadný verš: „*But he's mine*“ - „Ale je můj“, a konečně verš zcela nesrozumitelný. Hudba mě uchvacovala, uchvacoval mě zpěvaččin hlas - tenkrát jsem ještě nevěděl, že je to Ella Fitzgeraldová; v těch dobách byli zpěváci nedůležití, důležitý byl band, jež taky viněta identifikovala jménem ale o textu jsem nevěděl, co si mám myslet. Dívka si zřejmě nabrnkla mladíka, který ji odmítá strojit do smutečního šatu (znamená to snad, že není nekrofilní?) a jenž nevypadá jako fasáda - jenže kdo tak vypadá? Poslední verš naznačoval, že dívce ale surrealistické vlastnosti jejího milého nevadí. No, a pak píseň pokračovala. První verš byl zase jasný: „*I've got a guy*“ ale hned nato: „*When he starts to- Co? „Beat me?“ „Bite me?“*“ Co to probůh znamená? „*Když mě začne bít*“ „*Když mě začne kousat?*“ Sadista? Význam pojmu „*petting*“ byl tehdy v Čechách neznám, i když praxe zvaná „vohmatávání“ neznámá nebyla. Byla to prostě záhada, následovaná dalším, naprosto nesrozumitelným veršem.

Aranžmá orchestru jsem znal z paměti. Kapela Slávka Zachovala je dokonce hrála. Ale nikdo z muzikantů nebyl s to rozluštit záhadu textu. Potýkal jsem se s ní celou válku, a nakonec jsem desku zahrál vojínu Herbertu Percymu Siddellovi, kterého možná znáte, pokud jste četli můj román Zbabělci. Byl to britský válečný zajatec, jemuž naši v posledních dnech války poskytovali útulek. Ale moc mi nepomohl. Rozuměl jenom o něco málo víc než já - rozřešil například tajemství frajera, jenž nevypadal jako fasáda - ale jeho britské uši se rovněž nedobraly smyslu Elliných nesrozumitelných černých veršů.

Takových písní byla celá řada a nad mnohým titulem jsem si marně lámal hlavu. „Chodit pompézně s kusem zvířecího masa upečeného vcelku?“ „*That's what I call balling the Jack?*“ Znamená „*balling*“ „házet míčem?“ Možná házet míčem po Jackovi? Ale proč ten určitý člen? A tak dále. Neměl jsem tušení o černošském folkloru. Neznal jsem poněkud ezoteričtější idiomatiku. Ale když jsem občas, velice zřídka, porozuměl v písničce skoro všemu, bylo to nevýslovné blaho. Nad jednou deskou Jimmieho Lunceforda vedlo to blaho k mému překladatelskému debutu:

Hvězdy nad hlavou
ví, že mám jen jedinou
svou Sue, jen Sue...

*Every star above
Knows the one I love
Oh Sue, it's you...*

Později v životě jsem překládal Faulknera a Henryho Jamese. Ale nic nebyla tak čirá radost, jako když Lexa ve starém Port Arthuru zpíval můj text:

I měsíc to ví,
že jsi to jenom ty
Ó Sue, má Sue...

*And the moon on high
Simply knows the reason why
Oh Sue, it's you...*

Počátek mé literární dráhy

Jednou kvečeru přišel Ulrych na terasu našeho penzionu, kde se v paprscích zapadajícího slunce opalovala moje blond sestra, a pravil: „Víš, kdo bydlí v Miramare?“

„Nevím.“

„Jim McKinley!“

„Neval!“ řekl jsem, ale ukázalo se, že má pravdu.

Neuplynuly ani dva dni a přivedl ho osobně. Jim McKinley, alias Jiří Rychtr, podobal se poněkud Hercule Poirotovi; byl malý, plešatý a špičku nosu měl ohnivě červenou. Posadil se do křesla v pokoji a přejížděl vodnatýma očima po hotelovém zařízení.

„Pan Rychtr chce, abysme s ním spolupracovali. Není mu dobře a skoro celý den se musí léčit,“ pravil Ulrych nadšeně. „A do příští středy má mít hotový nový román.“

Zatajil jsem dech. „Ehm - ano-“, vypravil jsem ze sebe.

McKinleyův těkavý zrak zakotvil na zaskleném příborníku.

„Chm,“ pravil. „Mohl bych dostat napít? Mám z bahenní lázně vyschlé sliznice.“

Vymrštil jsem se k příborníku a postavil jsem před Jima otcův bonekamp maskovaný jako vřídelní sůl.

„Chm,“ pravil Jim McKinley, když si sliznice trochu svlažil. „Myslím, že byste to pro mě mohli udělat. Oni nemají velké nároky a pan Ulrych říká, že vy píšete nejlepší české kompozice z celého gymnázia. Mohl byste obstarat krajinná líčení, popisy osob a řekněme lyrické dialogy. Dějovou osnovu vám dám a šábnem se napůl. Provedu po vás zběžnou revizi a dám na to firmu. Platí?“

Srdce mi počalo prudce narážet na trikotýnovou košili. Ujistil jsem Mistra, že učiním vše, jak si bude přát.

„Titul je Jezdec ze Sierry la Plata. To se měnit nedá, protože tak už je to ohlášené. Děj -“

Vtom se Jim McKinley odmlčel, ale nezavřel ústa. Do pokoje vstoupila má blond sestra a spočinula na něm tázavým pohledem svých bledě modrých očí. Aby to bylo jasné: moje sestra byla kost. Profesor angličtiny kvůli ní ze žárlivosti napadl a zmlátil oktávána Dyntaxa, který jí nosil do baletu chitón a piškotky; byl potom z trestu přeložen do Mukačeva. Důstojný pán Meloun ohlédl se za ní na ulici tak důkladně, že spadl do odkrytého kanálu a zlomil si žebro.

Jimu McKinleymu se dělo podobně.

Jindy jsem podobné věci pečlivě zaznamenával, protože mi z toho plynul občasný vedlejší příjem, ale tentokrát mi nebylo nijak nápadné, že v následujících dnech začal Jim McKinley zanedbávat léčbu a místo toho nosil sestře raketu na tenisové kurty a soupravu holí na golfové hřiště. Oddával jsem se totiž s Ulrychem literárnímu tvoření.

Nejprve jsem vypracoval scénu objevení jezdců ze Sierry la Plata, Boba Hopalonga, na krvavém horizontu mezi siluetami kaktusů v panenské přírodě poblíže městečka Cantaras City. Měl mestické kotlety - jakými jsem se, mimochodem, pyšnil i já - a na sobě západnický elegantní úbor: široké černé sombrero s bílým lemováním, černou hedvábnou košili s bílými švy a černou vestu obšitou bílou krempou, černé jezdecké kalhoty s bílými třásněmi a boty, na jejichž vysokých podpatcích zvonily ostruhy z mexického stříbra. Samozřejmě rovněž osmiranné colty, proklatě nízko zavěšené na černém opasku pobitém stříbrnými cvočky.

Ulrych se specializoval na epické prvky: simultánně zachytil příjezd jezdců do saloonu v osadě Cantaras, kterážto událost stála městečko osm mrtvých a tři zraněné. Dvěma zraněným se podařilo prchnout do hor k bandě zloděje dobytky Big Billa Heywooda, a Hopalong byl po svém výkonu na místě angažován rančerozem Rodriguezem za honáka krav na ranči M v modrém kruhu.

Ještě než tam dorazil, měl jsem já už hotovo setkání rychlopalného Boba s rančerovou dcerou Jennifer. Popis té havraní krasavice shodoval se nápadně se vzezřením Zorky Běhounkové, juniorské mistryně republiky v krasobruslení, která bydlela s rodiči v sousedním penzionu a občas strpěla, abych se v její přítomnosti vychloubal různými svými úspěchy. Stejně jako Zorka i Jennifer měla černé, široko od sebe posazené oči a mateřské znamínko na levé tváři a v konverzaci také často a humorně používala rozkošného zvolání „Ježkovy voči!“

Když jsme s prací pokročili až sem, překvapila nás návštěva Jima McKinleye. Přišel rozjařen a oholen, v bílém tenisovém obleku, s kyticí karafiátů, a zatímco čekal, až se moje sestra převlíkne, přivětivě se nás otázel, jak jsme daleko. Vyslechl nepřítomně referát, prohlásil, že je ochoten poskytnout nám foršus, a vyplatil pak každému po padesátikoruně. Sestra v krátké tenisové sukýnce vyplula ze svého pokoje, Jim McKinley zalapal po vzduchu a skočil jí po raketě.

Vzrušení tvůrčí vášní otevřeli jsme okno. Dole před vilou čekala Zorka Běhounková s nějakým důstojníkem v červených rajtkách. Zachmuřil jsem se. Když vyšla s Jimem McKinleyem, oba páry se představily a vykořily ke kurtům.

Vrátili jsme se s Ulrychem k tvorbě. První literární honorář nás velmi povzbudil, pohled z okna mě zlověstně inspiroval, a tak jsme překonali sami sebe. Big Bill Heywood, zloděj krav, popsáný dle důstojníka v červených rajtkách, v skrytu nejprve pozoroval, pak přepadl a konečně unesl dceru rančerovou, která se „v rouše Evině“ slunila na skalním útesu v kaňonu Horrible. S pravým literárním zanícením prodlél jsem přes půl stránky na

krásách dívčina dokonalého těla, načež jsem se musel jít posilnit otcovým bonekempem. Ulrych zatím zapletl Jezdce ze Sierry la Plata do dalších sedmnácti vražd. Sedm nebožtíků se rozžehalo se životem opět v salonu městečka Cantaras City a deset ve skalní rokli za Chichito Peakem, kde se pokusili rychlopalného Boba přepadnout ze zálohy.

V estetickém opojení jsme to k večeru smontovali dohromady, když vtom do pokoje vrazila sestra s ruměnci na tvářích. To znamenalo, že se zamilovala. Měl jsem v tom už své zkušenosti a vyhlédl jsem proto oknem. Pod vilou se v paprscích večerního slunce leskla pleš Jima McKinleye, ale daleko více tam zářily rudé dragounské rajtky.

Sestra se znovu objevila, v chic tyrkysových šatečkách, a zmizela zas jako vítr. Opět jsem vyhlédl z okna. V houstnoucím šeru letního večera bylo vidět vzdalující se modravý obláček provázený po každé straně červeným květem. Jeden, ten větší, byly rajtky, druhý, menší, Jimova nedobrovolná tonzura; její odstín prozrazoval, že spisovatel je na nejvyšší míru rozrušen.

Ale nás znovu posedla tvůrčí horečka a bez večere jsme se vrhli do práce. Tentokrát došlo k divokému pronásledování bandy Big Billa Heywooda v noční scenerii Skalistých hor. V čele pronásledovatelů jel vychloubavý Fred Blowstone, šerif městečka Cantaras City, oděný v perlově šedé spodky a hnědou koženou vestu se zlatou šerifskou hvězdou. Po jeho boku cválal Bob Hopalong ve svém černém obleku, který ho v noci činil téměř neviditelným.

Ulrych současně zachytil posledních sedm Jezdcových vražd. Vyvrcholily divokým zápasem v osamělém srubu nad skalnatou propastí, kde Big Bill Heywood nejprve omráčil a spoutal vychloubavého šerifa Blowstona, ale poté byl sám ztlučen a nakonec do propasti svržen Jezdcem ze Sierra la Platy.

Závěr celého díla patřil opět mně. Bledé měsíční světlo lilo se v něm na havraní vlas Jennifer Rodriguezové, spočívající v černém náručí Boba z La Platy.

„Jennifer,“ zašeptal Bob. „Ano, Bobe?“ ozvala se tiše Jennifer. „Miluješ mě?“ položil Bob rančerské dívce diskrétní otázku a ona mu místo odpovědi nabídla své malinové rty.

Bylo k půlnoci, když jsme slepili zbytek románu a dopili otcův bonekemp. Zaslechl jsem rychlé kroky po schodech a do pokoje vpadla sestra. Líčka jí plála vzrušením a bez slova zmizela ve své ložnici.

Pootevřel jsem dveře a řekl jsem do tmy:

„Co je, ségro?“

„Kluku, nech mě!“ ozvalo se ze tmy.

Otočil jsem se k Ulrychovi a výmluvně jsem si zaťukal na čelo. Ulrych se zazubil, obrátil láhev od bonekampu dnem vzhůru a přidržel ji nad ústy. Ale když nic nekápl, sebral ze stolu papíry a měl se k odchodu.

„Zejtra mu to dám,“ pravil. „Bude mít ještě řůru času na revizi. Počítám, že toho moc po nás ani opravovat nebude.“

Druhý den dostavil se hned ráno dragounský důstojník a odvedl sestru k léčivým pramenům. Na nose měl fáč, jímž prosakovala zaschlá krev. Na můj dotaz, co se mu stalo, odpověděl, že ho udeřil golfový míček.

Dopoledne jsem strávil holedbáním ve společnosti Zorky Běhounkové. Zdálo se, že nemá moc dobrou náladu; chtěla vědět, byl-li u nás dnes ten dragounský nadporučík, a tak jsem k obvyklému holedbání připojil i zmínku, že jsem o ní napsal román. To ji zaujalo. Jaký román? naléhala. Dej mi ho přečíst! Až vyjde, řekl jsem, neboť jsem se zalekl, není-li neprozíravé vyradit celou anonymní akci ještě před vyjitím, a k tomu ženské. Dám ti ho přečíst, až vyjde, řekl jsem. Natištěné se to líp čte. Vystupuješ tam ovšem jako dcera rančera, řekl jsem, což Zorce zalichotilo. Slíbila, že odpoledne se mnou půjde na plovárnu.

Jenomže v poledne volal Ulrych. Rychle prý přijď na nádraží, je to velmi naléhavé.

Šel jsem tedy na nádraží. V restauraci seděl nad dvojitou slivovicí Jim McKinley a vypadal nervózně. Na kloubech prstů pravé ruky měl leukoplast. Přiskřípl si je mezi dveřmi, řekl, ale román je v pořádku. „Napsali jste to dobře, fifty fifty platí.“

Pak se mě zeptal, zda bych nemohl vzít sestře dopis. Musí prý narychlo odjet a nemůže se rozloučit osobně.

Stále ještě omámen ovzduším literární velikosti přičítal jsem se na plovárnu. Sestra tam byla taky a s ní jakýsi nesmírně chlupatý mladík s placatým nosem. Dal jsem jí dopis, přečetla ho, pohrdavě odfrkla a hodila dopis do koše mezi zmačkané papírové sáčky od limonády. Když jsme šli potom domů, poznal jsem, že chlupatý mladík byl dragounský důstojník. Jenže bez rajtek vypadal spíš jako lidoop.

Jinak bylo to odpoledne příjemné. Zorka v bílých plavkách kolem mne poskakovala a házela po mně obrovským nafukovacím balónem. Ležel jsem majestátně na osušce a holebal se literárními schopnostmi. Pokračoval jsem v tom i večer v přírodním kině; tam jsem dokonce položil Zorce ruku kolem pasu a ona si ji tam nechala.

Jenomže to nedopadlo dobře. Román sice za týden vyšel, ale Jim McKinley provedl při revizi několik textových změn, které by mě byly před Zorkou znemožnily, a tak jsem musel předstírat, že dílo zabavila cenzura. Zorka mi to pochopitelně nevěřila. Ohrula rty a řekla: „Já si hned myslela, že se jen vytahuješ!“ obrátila se ke mně zády a odešla do bahenních koupelí, kde prý ten týden nastoupil místo nový masér, podobající se Rolfu Wankovi.

A tak mi pro útěchu zůstal jenom ten román. „Jezdec ze Sierra la Platy“, který vyšel jako 723. číslo týdeníku Romány do kapsy. Očekával jsem přirozeně, že Jim McKinley svou mistrovskou rukou leccos poopraví. Ale proč, proboha, musel z havraní krásky Jennifer udělat severskou blondýnu s modrýma očima, a z mateřského

znamínka na levé tváři koketní pihu v koutku úst? Proč - když Ulrychovi přece toleroval ten nezvykle nadnormativní počet pětadvaceti nebožtíků pobitých laplatským Bobem? A z jakého důvodu změnil i závěrečnou scénu, na niž jsem byl - a právem - tak hrd? Co přimělo plavou Jennifer, že nenabídla své malinové rty Jezdci z La Plata - jehož McKinley z nevysvětlitelných důvodů kolem uší oholil, ale zato ho opatřil prořídlym temenem -, a proč se místo toho sklonila k omráčenému šerifu Blowstonovi? A proč ten vychloubačný muž namísto regulérních perlově šedých spodků dal přednost krvavě červeným?

Jaký potom div, že zklamaný Bob odjel tak sám a sám uprostřed siluet kaktusů na krvavé večerní obloze pryč z Cantaras City, pryč od ranče M v modrém kruhu.

Jim McKinley poslal jeden výtisk díla, svázaný v kůži mé blond sestře. Ale to se tedy spletl v adrese. Moje sestra rodokapsy zásadně nikdy nečetla. Opovrhovala kýčem. Odebírala pouze Večery pod lampou.

1962

Tři mládenci v peci ohnivé

V sobotu večer, na jaře, se dívky objevily v senzačních krátkých sukních a ve skořicových kabátech, a do růžového večera zaskvítila neposkvrněná bělost jejich spodniček. Ve všední den pracovaly ty dívky těžce, ale sobota večer byla den sváteční.

Ráno spěchaly obyčejně bez snídaně, protože dívky chtějí být štíhlé, a vídal jsem je utíkat jitřní mlhou do přádelny. Odpoledne se vracely zpátky, v procesí, které zalévalo město, jakmile zahoukaly sirény. Mizely v odřených vratech oprýskaného domu, v jehož útrobách se po zbytek dne oddávaly jakýmsi tajemným dívčím zaměstnáním.

Ale v sobotu večer to byly Kočandrlovic dámy, Marie a Magdaléna, a vydávaly se na pouť po městském korze, na tu cestu nevedoucí nikam, jenom proto, aby mohly houpat sukněmi na tuhých spodničkách a vyzývavě svítit jejich krajkami do soumraku našeho mládí.

Já, Meduna a Šolc klátili jsme se už od šesti hodin po ulici a ničilo nás to růžové jaro, které nám už vlastně nepříslušelo. Meduna, tlustý zámečník s nepřilíš pohyblivou fantazií, oděn prudce elegantním sakem z jarní kostkované látky, dobráčkou tvář zastíněnou kloboukem značky Styl a mírně osvětlenou cigaretou značky Orient. Šolc, hubený starý kamarád z tabákového skladu, s lesklýma krásnýma očima, kterých si nikdo nevšímal, s mongolskou tváří plnou věrnosti, stárnoucí lovec z dalekých prérií dětství.

Nějací lidé se trousili kolem, i holky, a Medunovy oči lovily mezi nimi. Ale já je viděl, jak se blíží na protějším chodníku, morokkové límečky pod tvářemi jako šípky, sukně blankytné a jehly vyklepávající malé něžné tečky za nadějami. Strašné, jaká může být mezi lidmi zeď z pouhého nedorozumění, z pouhého rozdílu věku a inteligence, takové neštěstí. Velice nejmazanější Lizeta, ta dorota holešovická, říkala o takových holkách: jen promluví. Ale já byl odvážný. Tvrdohlavě jsem věřil, že kdybych měl ještě aspoň jednu příležitost, všechno by bylo jiné a Marie nebo Magdaléna, lhotejno která, by promluvila jako Sappó, jako naše krásná, sladká paní Božena Němcová.

„Dem,“ řekl Šolc.

„Počkej, „ řekl jsem. Zlatá labuť na budově lékárny zazářila v růžovém světle večera. Neuvěřitelně růžové, lepkavé, pomalu tekoucí světlo skanulo po průčelí domu jako rozředěná krev na chodník, a ony po něm přicházely.

„Dobry večer, kamélie,“ řekl jsem tiše. Ale neodpověděly. Hlavičky jako trnky pluly tou růžovou limonádou jako dvě sladká strnutí šíje. Nevěděly asi, jestli to byl plurál nebo singulár. Taky jsem to nevěděl. A taky mi to bylo jedno. Plurál, singulár, duál, vsjo rovno.

„Tak dem!“ řekl jsem Medunovi. A šli jsme. Ó sakra. V srdci mě bolelo. Ten růžový sirup na dláždění ulice. Ach kamélie! Ach dámy, ach moje přítelkyně z přádelny postižené vůči mně strnutím šíje, you made a mighty bad wreck o' me.

Když jsem se ohlédl, byly už daleko a jenom bělostné cípečky krajek vysílaly světelné signály do růžové šedi večera. Jenže ty signály nebyly určeny mně. Měl jsem to u nich pokapané, ale ti lemounci v texaských rourkách, ti se zas ještě nenaučili tuhle morseovku. Tu se nikdo nenaučí. Až když už je pozdě. Až když už je mu to houby platné.

„Dem někam, kde je hudba,“ řekl Meduna.

„Tak pojd'te do Gráfu,“ řekl Šolc.

Blížili jsme se zrovna k němu, ale mně se tam nechtělo. Právě odtamtud vypadl Hadinec.

„Ahoj, Hadinče,“ řekl Meduna.

„Ahoj,“ řekl Hadinec. A pak: „Nelezte tam. Je tam chcíplej pes.“

„Sou tam nějaký holky?“ zeptal se Šolc.

„Ne.“

„Vůbec žádný holky?“

Hadinec zavrtěl hlavou.